

ІХ ІМЁНЫ ЗАХОЎВАЕ ПАМЯЦЬ

Музей брыгады «Дубава». Перад бронзавым бюстам легендарнага партызанскага камбрыга Ф. Ф. Дуброўскага выстраіліся, як на вайсковым плацу, партрэты маладых, прыгожых юнакоў. Кузняцоў Юрась – 19 год, Краўцоў Вячаслаў – 19 год, Камека Мікола – 19 год, Валасач Аляксандр – 21 год. Гэта былыя воіны-афганцы. Юнакі здзейснілі свай подзвіг, які дастойны подзвігаў бацькоў і дзядоў.

«Ваш сын с честью и достоинством выполнил свой интернациональный и патриотический долг...» – пісалі камандзіры вайсковай часці В. Мінаў і В. Страцюк, дзе служыў Аляксандр Валасач. Такія ж словы пісалі і аб яго «аднакашніках» паафганскай трагедыі.

У вітрынах музея – камсамольскія білеты, пасведчанне аператара-наводчыка Вячаслава Краўцова, пасведчанне шафёра катэгорыі «С» Юрася Кузняцова, парадныя і палявыя галаўныя ўборы, запальнічка, пісьмы дадому, афіцыйныя дакументы... Рэчавых рэліквій няшмат. Ды яно і зразумела – юнакі пражылі кароткае жыццё. Затое захаваўся каштоўны скарб – памяць людзей, якія іх ведалі, побач жылі, вучыліся, служылі. Для бацькоў юнакі будуць заўсёды жывымі. Іх сэрцы і розум ніколі не прымірацца з гэтай страной. Давайце разам з бацькамі паціху пройдземся па сцяжынках кароткага жыцця юнакоў.

Усе чацвёрта нарадзіліся ў працавітых рабочых і сялянскіх сем'ях. Ведалі з дзяцінства, колькі мазалёў патрабуе кожны зароблены рубель...

Трое дзяцей было ў сям'і Краўцовых, а кватэра – маленькая, цесная. Але ж кажуць, што лепш у цеснаце, чым у крыўдзе. Маці душу ўкладвала, сабой ахвяравала дзеля дзяцей. Не дзіўна, што Слава вырас моцным, ружовашчокім, вясёлым хлопцам. Ні бацькі, ні чужыя людзі не чулі ад яго брыдкага слова. Слава быў апорай і памочнікам маці – і страву згатуе, і ў кватэры прыбярэ. У школе вучыўся роўна. Зорак з неба не хапаў, але і ў двоечніках не хадзіў.

Былы класны кіраўнік Славы Зоя Ягораўна Перавознікава ўспамінае: «Скардзіцца бацькам на Славу не было патрэбы. Па характару ён быў добры, адкрыты, заўсёды вясёлы. Асаблівая рыса – працавітасць і ўважлівасць да людзей». «Слава ўмеў дружыць з дзяўчатамі, – успамінае яго аднакласніца Вольга Козік. – Ён заўсёды дапамагаў нам у турыстычных паходах. Ніколі не брыдкаслоўіў. У нашым класе яго любілі і паважалі».

Дарэчы, Краўцоў Вячаслаў да дзевятага класа наведваў першую новалукомльскую школу. А з 1979 года вучыўся ў ПТВ-83. Атрымаў прафесію электразваршчыка. Не паспеў Слава адчуць сябе яго вялікасцю рабочым класам, напрацавацца да прыемнай стомы... 9 мая 1983 года ён стаў салдатам. А менш, чым праз год, і стаў героем афганскай вайны. Як хутка яны там сталелі. «Тут па-сапраўднаму пазнаеш кошт жыцця, – пісаў ён родным з Афганістана. – Усё, што здавалася дома важным і сур'ёзным, зараз здаецца дробязным і смешным». Пасмяротна Краўцоў Вячаслаў узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

Мікола Камека – карэнны новалукамчанін. Дзесяць гадоў наведваў ён першую школу, вучыўся ў спецыялізаваным спартыўным класе. «Дарос» да кандыдата ў майстры спорту па грэблі. Марыў стаць лётчыкам.

Класны кіраўнік Міколы Ніна Сцяпанаўна Туфан успамінае: «Добрычлівы юнак, чысты душою, вырас у працавітай сям’і. Вучыўся роўна. Ёсць у мяне фотаздымак, дзе Коля ўдзельнічае ў “Спартландыі”. Гляджу зараз, як ён з завязанымі вачыма перамяшчаецца па “мінным полі”, і горка плачу...».

У 1984 годзе Мікалай Камека атрымаў у Новалукомльскім ПТВ пасведчанне электразваршчыка. У тым жа годзе стаў вайскоўцам. Лёс закінуў яго ў далёкі Афганістан. У ліпені 1985 года прыляцела адтуль трагічная вестка...

Пасмяротна Мікалай Камека ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі. Маці Міколы ўзначальвае мясцовы камітэт мацяроў воінаў-афганцаў. Разам лягчэй перажыць асабістае гора.

Аляксандр Валасач нарадзіўся ў сялянскай сям’і ў вёсцы Ізгародзішча. Скончыў Стаўбцоўскую васьмігодку. Вучыўся тры гады ў Новалукомльскім ПТВ. Атрымаў прафесію слесар-зборшчыка. У 1982 годзе быў прызваны ў войска. Вучыўся, працаваў і служыў Аляксандр добрасумленна.

«За мужнасць і адвагу, арганізаванасць і дысцыпліну пры выкананні баявых задач ён неаднаразова заахвочваўся камандаваннем часці», – так пісалі бацькам камандзіры Сашы. Мужны воін Аляксандр Валасач узнагароджаны Ганаровай граматай ЦК камсамола, медалём «За баявыя заслугі», ордэнам Чырвонай Зоркі. У маі 1984 года яго жыццё трагічна абарвалася на чужой афганскай зямлі.

Кузняцоў Юрась нарадзіўся ў пасёлку Белдрэс Аршанскага раёна. Потым бацькі пераехалі ў Новалукомль. Юрась вучыўся ў другой гарадской школе. Вучыўся старана, без збояў. Пасля заканчэння школы прадоўжыў вучобу ў ПТВ. Атрымаў прафесію электразваршчыка. У 1982 годзе паклікалі выканаць ганаровы абавязак абаронцы Айчыны. Лёс закінуў яго ў Дэмакратычную Рэспубліку Афганістан. У лістападзе 1983 года гераічна загінуў. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

Не забылі педагогі ПТВ-83 сваіх слаўных выхаванцаў. Навечна яны занялі пачэснае месца ў музеі баявой славы. Не забылі герояў-афганцаў і ў школах Новалукомля. Ганарацца імі педагогі, расказваюць новым пакаленням аб іх жыцці і слаўным подзвігу. Не зараслі пустазеллем і магілы афганцаў.

Час бяжыць, змяняюцца пакаленні народных герояў. Цудоўна, калі памяць удзячных суайчыннікаў захоўвае іх імёны. Але няхай ніколі не спатрэбіцца нам плакат «Радзіма-маці, заве!».

Г. Варава